

- ★ **נושא לדיון**
- ★ **פרופ' שאול שקד** דן במאמרו בבעיות הכרוכות בחקר ובהוראה האקדמית של מורשת יהדות המזרח. המחבר הוא ראש מכון בן-צבי ומלמד בחוג ללימודים הודיים, איראניים וארמניים ובחוג למדעי הדתות באוניברסיטה העברית בירושלים.
- ★ **פרופ' חיים הלל בן-ששון** ז"ל דן בדבריו במידת תקפותו של המושג "מורשת יהדות המזרח", מושג שהוא שולל אותו מעיקרו. מאמרו זה הוא נוסח ערוך, בקיצורים מעטים, מהרצאה שנשא המנוח ב"ט באדר ב' תשל"ו ביום-עיון בנושא זה, שנערך בחסות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בהשתתפות חכ"ם, חוקרים ואיש-ציבור. יום-עיון זה, שבו השמיעו דבריהם 23 משתתפים, והדיון שהתקיים בכנסת בעקבותיו, הם מנקודות המפנה בהתעוררות הציבורית לפעילות בתחום זה.
- פרופ' ח"ה בן ששון ז"ל היה מההיסטוריונים הבולטים בישראל, מרצה באוניברסיטה העברית, מחברם של כמה ספרים בתולדות ישראל ויוזם ופעיל במפעלים מדעיים וציבוריים מרובים.
- ★ **עיון ומחקר**
- ★ **ד"ר אליעזר בן-שן** דן במאמרו בקשרים בין יהדות המזרח לארץ-ישראל בתקופה שקדמה לעליות הציוניות, שבה עיקר העלייה לארץ בא מארצות המזרח. המחבר הוא מרצה לתולדות ישראל באוניברסיטת בר-אילן, ומרכז המכון לחקר היהדות במזרח ובצפון-אפריקה באוניברסיטה זו.
- ★ **ד"ר אמנון נצר** דן במאמרו בראשית התארגנותה של התנועה הציונית באיראן, זהו פרק עלום בתולדות הקהילה היהודית באיראן, שיש בו עניין מיוחד נוכח האירועים הפוליטיים האחרונים במדינה זו.
- המחבר הוא ראש החוג ללימודים הודיים, איראניים וארמניים באוניברסיטה העברית בירושלים.
- ★ **ד"ר מיכאל אביטבול** דן במאמרו בתמורות שחלו בריבוד החברתי ובארגון הקהילתי בקרב היהודים בארצות המאגרב על סף התקופה הקולוניאלית.

המחבר הוא מרצה במכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים ומנהל המרכז לחקר יהדות צפון־אפריקה במכון בן־צבי.

★ **ד"ר צבי מלאכי** דן בחייו וביצירתו של משה גדעון אבודינטי, משורר עברי, מצאצאי אנוסים, שחי בהולאנד במ' ה־17.

המחבר הוא מרצה לספרות עברית וראש מכון כ"ץ לחקר הספרות העברית באוניברסיטת תל־אביב.

★ **פרופ' שלמה דשן**, שמאמרו מוקדש להערכת פועלו המדעי של האנתרופולוג ד"ר יצחק עילם ז"ל, סוקר בדבריו את תרומתה של האנתרופולוגיה הישראלית בחקר התרבויות של עדות המזרח.

המחבר הוא מרצה לאנתרופולוגיה חברתית באוניברסיטת תל־אביב.

★ **בימת חוקרים** זימון החוקרים הראשון המתפרסם ב"פעמים", מדור שיופיע ברבעון דרך־קבע, עוסק באחד התחומים החשובים בחקר עדות ישראל – בלשונות היהודים, שהן גם מהמאפיינים היסודיים להגדרת העדות.

הדיון כולל שלוש הרצאות: פרופ' חיים רבין דן בדבריו במאפיינים כלליים ללשונות היהודים; פרופ' יהושע בלאו דן בערבית־היהודית הקלאסית; פרופ' חיים בלנק דן בערבית־היהודית בימינו.

בעקבות שלוש ההרצאות התקיים דיון בהשתתפות 7 חוקרים מתחומים שונים. דברית־שובה למשתתפים השמיעו שניים משלושת המרצים. הנחה את הדיון פרופ' שאול שקד.

המרצים: פרופ' חיים רבין – מן החוג ללשון עברית; פרופ' יהושע בלאו – ראש החוג לשפה וספרות ערבית; פרופ' חיים בלנק – מן החוג לשפה וספרות ערבית – שלושתם באוניברסיטה העברית בירושלים.

נוסף לדיון הבאנו בחוברת סקירה תמציתית על 16 לשונות היהודים לכל תפוצותיהם בעבר ובהווה.

הדברים בחוברת זו על לשונות היהודים מעלים רק מקצת

מהעניינים שבתחום זה, שעוד נדון בו בחוברות הבאות של "פעמים".

מן המקורות

- ★ יוסף טובי דן בתעודה מקורית מראשית המאה הי"ט, המתפרסמת בראשונה, המלמדת על מבנה ההנהגה של הקהילה היהודית בתימן.
- המחבר הוא מרצה באוניברסיטת בן-גוריון, באר-שבע, ומרכז מפעלי המחקר במכון בן-צבי.
- ★ כמקור "חזוטי" הבאנו הפעם תצלומי מצבות מבית-העלמין באודרקוק, של היהודים הפורטוגזים באמסטרדאם מן המאות 17-18. המצבות, המצטיינות בעיצובן האמנותי, מלמדות על השפעות קאתוליות על צאצאי האנוסים.

ספרים

- ★ מאמר ביקורת על ספרו של פרופ' יהודה רצהבי "הלשון העברית שלבני תימן", שזכה השנה בפרס ביאליק לחוכמת ישראל – מפרסם יוסף טובי.
- ★ בנוסף הבאנו סיקורות קצרות על ספרים שנתפרסמו בתשל"ח בתחום מורשת יהודי המזרח.

ונוסיף: בכוונתנו להרחיב את מדור ביקורת הספרים. בחר ברת הראשונה נבצר הדבר מאתנו בשל סיבות ארגוניות. אנו פונים אל המול"ים המעוניינים בכך לשלוח לנו כל ספר המתפרסם בתחום מורשת יהודי המזרח, לסקירה ולביקורת.

במכונים ובמפעלי מחקר

הבאנו סקירה ראשונה על הנעשה במחקר ובהוראה בתחום מורשת יהדות המזרח בכמה אוניברסיטאות. חלק נוסף של הסקירה נפרסם בחוברת הבאה.

אין סקירות אלה ממצות את כל הנעשה באוניברסיטאות שבהן מדובר, אלא הן משקפות פעולות הנעשות במכונים ספציפיים בלבד.

בחוברות הבאות נשתדל מפעם לפעם לסקור ביתר הרחבה פעולות הנעשות במכון או במוסד מחקר ספציפי. מוסדות מחקר בארץ ובחו"ל מוזמנים לשלוח אלינו ידיעות על מפעלים שבביצוע או שבתכנון, וכן על כנסים ומפגשים.